

Kaapon Kaiku

I/2012

18. vuosikerta

RIKANTILAN KOULUN
KYLÄYHDISTYS ry

<http://www.rikantila.fi>

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta	3
Talviliikuntapäivän tunnelmia	3
Koulun luistelukilpailut.....	4
Kevättä odotellessa.....	5
Sähkön historiaa.....	6
Kahden sodan veteraani	11
Vanhan Ruoholan tulipalosta sata vuotta.....	13
Jukka Bärlund (1870–1938) – torpparin pojasta vakuutusneuvokseksi	17
Kettukalliolta.....	21
Maamiäs.....	24

Julkaisija: Rikantilan koulun kyläyhdistys yhteistyössä Eurajoen kunnan Kulttuuritoimen kanssa www.rikantila.fi

Painos: n. 155 kpl

Ilmestymisajankohdat: I Maaliskuu Tilaushinta kotimaahan: 7
II Kesäkuu euroa/vuosikerta
III Syyskuu
IV Joulukuu

TOIMITUS

RIKANTILA:

Tauno Perkiö
Nurkintanhuva 26
27150 LAPIJOKI
puh: 8682602
matkapuh: 044 7103311
sähköp: tauno.perkio@samk.fi

SAARI:

Vesa Aro-Heinilä
Saarentie 217
27150 LAPIJOKI
puh: 8682490
sähköp: avaa@pp.nic.fi

LUTTA:

Miikka Paassilta (päätoimittaja)
Mauno Paassilta (lehden tilaukset)
Rikantilantie 25
27100 EURAJOKI
puh: 8682647
sähköp: manu47@dnainternet.net

RITAVUORI:

Ari Toivonen
Ritavuorentie 99
27150 LAPIJOKI
puh: 8682841
sähköp: Ari.Toivonen@oras.com

RIKANTILAN KOULUN KYLÄYHDISTYKSEN JOHTOKUNTA V. 2011

PUHEENJOHTAJA

Tarkki Ilpo 050-3034827 Kinnontie 30 27150 Eurajoki

JÄSENET

Tarkki Hannu 050-3449625 Kinnontie 31 27150 Eurajoki

Jasu Hannele 050-4079608 Lutta 27100 Eurajoki

Kiikola Heidi 040-7043458 Lapintie 431A 27100 Eurajoki

Väisänen Eila 045-1327004 Rikantilantie 418 27150 Eurajoki

Luotonen Ossi 044-5691708 Saarentie 162 27150 Eurajoki

Korkeakoski Jenni 050-3445166 Rikantilantie 342 27150 Eurajoki

Hassinen Kirsi 040-5074843 Saaren kylätie 10 27150 Eurajoki

KOULU

Koulu (02) 8682611 Rikantilantie 194 27150 Eurajoki

Kares Minna-Mari 044-3124611

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Tervehdys kyläyhdistyksestä! Toiminta on vilkastumassa kevättä kohti. Kyläillat jatkuvat kuukauden ensimmäisinä keskiviikkoina kahvittelun merkeissä. Talviliikuntatapahtuma pidettiin koululla 4.3.2012, ja herkkukori arvotaan osallistujien kesken vuosikokouksessa maalis–huhtikuun vaihteessa. Laavun tukkikeräys jatkuu, ja luontopolun tarkempi maastoon suunnittelu suoritetaan lumien sulattua. Johtokunta on ilmoittanut kyläyhdistyksen Satakunnan vuoden kyläkilpailuun; katsotaan kuinka meidän toimintaamme suhtaudutaan maakuntatasolla.

Lutanjärvellä Pyykkituvan rannassa pidetään pilkkikilpailut 11.3.2012 klo

10.00–13.00. Kolme onnekkainta kalamietä tai -naista palkitaan sekä suurimman kalan saaja. Osanottomaksu on viisi euroa, ja sillä katetaan palkinnot sekä ylijäävällä rahalla kyläyhdistyksen kassaa. Toivottavasti Ahti suo antejaan pilkkijöille.

Tiedoksi Kyläyhdistyksen alueen asukkaille: koulun pihalle on asennettu paperinkeräyspiste ”Molok”, joka on kaikkien käytettävissä.

Kyläyhdistyksen alueelle on muuttanut uusia asukkaita. Tervetuloa asumaan ja osallistumaan kyläyhdistyksen toimintaan!

Kevätterveisin
— Ilpo Tarkki —

TALVILIIKUNTAPÄIVÄN TUNNELMIA

Rikantilan koululla pidettiin sunnuntaina 4.3. talviliikuntapäivä. Ohjelmaan kuului mm. jaoilla lapset vastaan aikuiset pelattu tossupallo-ottelu, joka saamamme tiedon mukaan päättyi tasapeliin. Oheiset kuvat pelistä otti *Jaakko Perkiö*.

KOULUN LUISTELUKILPAILUT

Rikantilan koululla pidettiin helmikuussa jälleen perinteiset koululaisten luistelukilpailut. Pienimmät oppilaat kiersivät kaukalon kerran ja isommat kaksi kertaa ympäri. Kannustus kentän laidalla oli melkoinen jokaiselle osallistujalle. Oli taas hienoa huomata, että koulumme oppilaat ovat tosi taitavia luistelijoita! Kaikki saivat osallistumispalkinnoksi suklaapatukan ja sarjojen kolme parasta

palkittiin myös mitalilla. Ja tietysti kaikille maistui luistelun jälkeen myös Marikan tarjoamat kaakao ja pulla. Sarjoja luistelussa oli kolme: 0.–2.luokan oppilaat, 3.–6.luokkien tytöt ja 3.–6.luokkien pojat.

— *Minna-Mari Kares* —

Kuvassa mitalistit ovat "palkintopallilla" seuraavasti: keskellä voittajat; *Helena Heino, Emma Virtanen* ja *Santeri Uolia*, vasemmalla kakkoset; *Katri Kuusisto, Tiia Tarkki* ja *Juho Kuusisto*, oikealla kolmoset; *Essi Tarkki, Roosa Tarkki* ja *Jere Peltomaa*.

KEVÄTTÄ ODOTELLESSA

Totesin vuosi sitten kirjoittaneeni poikkeuksellisen kovan talven päättymisestä, joka oli alkanut lumen tulolla sulaan maahan ja sitä seuranneella pakkaskaudella, jota oli kestänyt 53 vuorokautta, aina tammikuun 9:nteen päivään. Kulunut syksy puolestaan oli poikkeuksellisen lämmin. Tutkittuani muistiinpanojani oman kalenterivuoteni alusta 16. marraskuuta alkaen totean, että aamulämpötila on ensimmäisen kerran ollut miinusmerkkinen 3 asteen verran joulukuun 7:nneen päivän aamuna. Seuraavan kerran yhtä kylmä aamu onkin sitten ollut vasta tasan kuukauden kuluttua, 7.1.

Siinä välissä oli melkoisen ikimuistoinen joulu. Vesisadetta. Se ei vielä ole mitään ennen kuulumatonta, mutta tapaninpäivän "keli" ei ihan parissa vuodessa taida moneltakaan unohtua. Meillä oli sähkö mennyt jo tasan puolilta öin, sitä osoitti aamulla kelloradion vilkkuvalo. Aamulla oli sen ajan kuitenkin sähkö, että aamukahvit ehdimme keittää ja nippa nappa juoda ennen kuin tuli pimeys. Meille sähkö on tullut kello 20.45, mutta varsin paljon huonommin olivat asiat hyvin monessa muussa taloudessa. Vallinneen myrskyn tuhoja selvitetään ilmeisesti vielä kaiken aikaa, sula maa kun joutui antamaan periksi puiden juurakoissa. Pahinta tuho on tietysti ollut hiljattain harvennetuissa metsissä ja etenkin siemenpuuasentoon kaadetuissa metsissä. Tätä 7.3.

kirjoittaessani voin todeta, että itse uskaltauduin vasta eilen katsomaan omaa hakkuualueuttani, jolla ei paljon kaadettavaa ollut. Muutama juurakko lumessa kuitenkin törrötti, joten sieltä joitakin hyviä puita saattaisi löytyä suunnitteilla olevan laavun rakennustarpeiksi. Kunhan lumet vähän vielä laskevat.

Sitä lunta kun ehti kertyä yllättävän paljon, vaikka syksyn vesisateiden jälkeen oletin tänä talvena päästävän melkoisen vähillä lumitöillä. Ihan tuli jo vähän surtua *Kokkomäen Heikin* ja muiden urakoitsijoiden bisneksiä. Ilmeisen turhaan.

Lämpimän syksyn seuraustako lienee ollut joulukuusen yllättävä menestyminen. Se nimittäin alkoi kasvaa tavalla, jollaista ei ole ennen tapahtunut. Tämä puolestaan johti siihen, etten kuusta voinut ajatellakaan poistavani ennen kuin kasvu taatusti on loppunut. Tammikuun 23. päivä olen mitannut pisimmät kasvaimet 8-senttisiksi. Sen jälkeen kasvu jatkui parhaimmillaan ihan sentin vuorokausivauhtia, ja sitä jatkui lähes tammikuun loppuun, jolloinka pisimmät kasvut olivat 13 cm. Eläkeliiton kuukausitapahtumassa 2. päivä helmikuuta kerroin tästä *Heinen Matille*, joka oli samana päivänä halukas tulemaan ikuistamaan ihmeen. Silloin kuivumista oli jo vähän tapahtunut, mutta toivottavasti saamme oheen vielä näyttävän kuvan puusta.

Vasemmalla: kirjoittaja tarkastelemassa joulukuusensa odottamatonta latvakasvua. Oikealla: kasvit lähikuvassa.

— Matti Virta —

SÄHKÖN HISTORIAA

Meripihkaa on käytetty koroissa tuhansia vuosia. Meripihka on satojen miljoonien vuosien takaisten havupuitten kovettunutta hartsia, jota löytyy erityisesti Itämeren etelärannalta ja Välimeren alueelta. Meripihkan kreikkankielinen nimi *elektron* on periytynyt

kaikkiin sivistyskieliin sähköä tarkoittavana sanana. Myös suomenkielinen sana ”elektroniikka” on tästä peräisin. Sana ”sähkö” on Rikantilassa syntyneen tohtorismiehen *Samuel Roosin* (ent. *Nurkki*) ehdottama. Hän itse kertoo asiasta näin:

”Mintähden kutsutaan sähkö eletriciteetiksi? Ja mistäwielä sähkönimikin on kotoisin? Sentähden, että Wanhoilla kansoilla kalliina pidetty ja siihen aikaan Itämeren etelärannalla maatuwista lieteistä kaiwettu kiwipihka, Saksalaisten Bernstein, jota Grekalaiset kutsuivat Elektron, hawaittiin, hierottuna willaseen, wetäwän puoleensa kaikenlaisia pieniä kappaleita ja yhtäkkiä ampuwan net pois, myöskin isommasta palasesta antawan sähähtäwän säkenen, joka pisti likellä pidettyyn sormeen... Tämä sähähtämällä säkenöiminen on wetänyt minun ennen nimetöntä woimaa taikka ainetta Sähköwoimaksi tai aineeksi nimittämään.”

Sittemmin huomattiin, että muutamalla muullakinmateriaalilla on samanlaisia ominaisuuksia kuin meripihkalla. Kesti kuitenkin melko pitkään, ennen

kuin staattista sähköä osattiin kehittää tehokkaammin, esim. lasipalloa akselin varassa pyörittämällä ja samalla sitä hankaamalla. Staattista sähköä (sähkö-

varausta) opittiin johtamaan ns. Leydenin pulloon, jota voi pitää ensimmäisenä kondensaattorina. Leydenin pullon keksivät toisistaan riippumatta kaksi tutkijaa: v. 1745 *Ewald von Kleist* ja *Pieter van Musschenbroek* (joka asui Leydenissä).

Leydenin pullon johtavaksi tehty ulko- ja sisäpuoli muodostivat kondensaattorin levyt ja lasi toimi hyvänä eristeenä. Pulloon saatiin useiden tuhansien volttien jännite, mutta energia oli vaatimaton. Pullo toimi lähinnä tutkimuskäytössä ja seurapiirien huvitteluvälineenä. Juhlissa saattoi olla vaikka sähköisiä suudelmia jakava neitokainen. Hän oli aluksi varannut itseensä staattisen varauksen Leydenin pullosta. Kun hän sitten kosketti huulillaan ihailijan poskea, huulista iski kipinä.

Salamanisku on luonnon sähköilmiöistä vaikuttavin. Se on samankaltainen staattisen sähkövarauksen purkautuminen kuin edellä kuvatut pienemmät kipinät. Yhdysvaltojen suurmiehiin kuulunut *Benjamin Franklin* tutki salamaniskuja lennättämällä leijoja ukonilmalla ja johdattamalla sähkövarausta alas maanpinnalle Leydenin pulloon. Nykytietämyksen mukaan moinen harrastus oli suorastaan hengenvaarallista puuhaa! Franklin pystyi kuitenkin näin osoittamaan salaman olevan sähköilmiö. Hän tuli kokeilujensa yhteydessä keksineeksi ukkosenjohdattimen, jolla oli suuri merkitys ukonilmoista johtuvien tulipalojen vähentäjänä.

Alessandro Volta (1745–1827) keksi pariston kasaamalla kupari- ja sinkki-

levyjä päällekkäin ja laittamalla väliin suolavedellä kyllästettyjä pahveja. Paristossa kemiallinen energia muuttuu sähköenergiaksi. Näin saatiin käyttöön jatkuvaa virtaa antava laite, eikä vain lyhyitä purkauksia kuten Leydenin pullolla. Monenlaisia kokeiluja tehtiin, ja lopulta ranskalaisen *Georges Leclanchén* 1,5 voltin sähköpari osoitautui parhaaksi. Sen elektrolyytit olivat vaarattomia ja halpoja: sinkki-elektrodin luona oli salmiakkiliuosta ja hiilielektrodin luona mangaanioksidipulveria. Elektrolyytit oli erotettu toisistaan huokoisella seinämällä. Nykyisinkin käytetään yhä tämänkaltaisia, tosin hieman paranneltuja paristoja. Paristoilla oli jo paljon hyötykäyttöä, esim. rautateiden merkinantolaitteissa, lennättimissä ja puhelimen keksimisen jälkeen puhelinlaitteissa. Tavallinen lyijy Akku keksittiin myös 1800-luvulla. Kunnia kuuluu ranskalaiselle *Gaston Plantélle*. Kun kunnollisia latauslaitteita ei ollut olemassa ennen induktiogeneraattorin kehittämistä, akun merkitys oli aluksi vähäinen.

Sähkön ja magnetismin yhteys tuli selväksi tanskalaisen *Hans Kristian Ørstedin* (1777–1851) kokeilla, mutta vasta *André Marie Ampérea* (1775–1836) voidaan kutsua sähkömagnetismin isäksi. Hän määritteli sähkömagnetismin peruskaavat ja loi nykyisin itsestään selvät virran ja jännitteen käsitteet. Myös *Michael Faraday* (1791–1867) on sähkömagnetismin suuria nimiä. Hän kehitti sähkömagneettisen induktion periaatteen: johdinsilmukka pannaan pyörimään magneetikentässä. Tie mekaanisen energian muuttamiseksi sähköksi oli avoin! Mekaanista

energiaa oli saatavissa vesiturbiineista, höyrykoneista, tuulimyllyistä jne. Kerrotaan, että kun Britannian pääministeri tutustui Faradayn ensimmäisiin generaattoreihin, hän ihmetteli, olisiko moisista vekottimista koskaan mitään käytännön hyötyä. Faraday vastasi: ”Varmaan vielä verotatte niitä jonain päivänä!” Faraday oli oikeassa, minkä jokainen voi huomata sähkölaskustaan.

Aluksi generaattori rakennettiin käyttäen kestopagneetteja luomaan tarvittava magneettikenttä. Näin saatiin aikaan magneetto, mutta sen tuottama virta oli rajallinen, koska magneettivuoto oli vähäinen. Magneettoa on sittemmin käytetty pienissä sovelluksissa, esim. mopojen sähkönlähteenä. Myös vanhan ajan polkupyörän valaisinta syöttänyt ”dynamo” oli oikeastaan magneetto.

Saksalainen *Werner Siemens* ja englantilaiset *Varley* ja *Wheatstone* kehittivät toisistaan tietämättä toimivan dynamon, jossa magneettikenttä luotiin sähkömagneetilla. Näissä varhaisissa generaattoreissa oli kommutaattori, jolla saatiin aikaan sykkivää tasavirtaa. Aluksi vaihtosähköä ei paljoa käytetty, vaikka luontaisesti dynamo tuottaakin nimenomaan vaihtosähköä. Vaihtosähkön etuna on, että jännitettä voidaan nostaa muuntajassa, mikä mahdollistaa sähkön siirron korkeajännitelinjoissa pitkiä matkoja ilman suuria tehohäviöitä.

Yhdysvalloissa käytiin mielenkiintoinen kamppailu tasa- ja vaihtosähköverkkojen paremmuudesta 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. *Thomas Edison*, hehkulampun kehittäjä, vannoi

tasasähköverkkojen nimeen. *George Westinghousen* vaihtovirtalaitokset veivät kuitenkin Edisonilta asiakkaita. Edison vetosi vaihtovirran vaarallisuuteen, missä hän oli osin oikeassakin. Vaihtosähkölaitoksilla jännite voitiin nostaa parin kilovoltin luokkaan ja tuoda sähkö suhteellisen kaukaa ilmajohdoilla kaupunkeihin, missä jännite pudotettiin jakelumuuntajilla 110 volttiin. Ihmiset eivät kuitenkaan ymmärtäneet jännitelinjojen vaarallisuutta, eikä asennustekniikkakaan ollut nykypäivän tasolla. Näin ollen sattui paljon pahoja sähkötapaturmia. Edison yritti vaikuttaa lainsäätäjiin saadakseen aikaan lain, joka olisi rajoittanut suurimman siirtoverkossa sallittavan jännitteen mahdollisimman alas. Toteutuessaan tämä olisi poistanut vaihtojännitteen etulyöntiaseman.

Edisonin yhtiö meni vaihtosähkön vaarallisuutta propagoidessaan niin pitkälle, että se surmasi julkisesti vaihtosähköllä eläimiä – kaneja, koiria, vasikoita ja jopa norsun! Edison yritti jopa lanseerata teloitukselle verbiä ”westinghize”, mutta ei onnistunut pyrkimyksessään. Mainittakoon kuitenkin, että Yhdysvalloissa teloitusvälineenä käytetty sähkötuoli toimi vaihtosähköllä.

Vaihtovirran edut olivat tasavirtaan nähden kuitenkin niin selvät, että se syrjäytti tasavirran sähkönjakelujärjestelmissä. Tasavirta jäi kuitenkin vielä elämään erikoissovelluksissa. Sillä on se etu, että jos sähköverkko katkeaa, korvaavaa virtaa voidaan helposti syöttää tilapäisesti akuista. Vielä nykyäänkin monien kaupunkien

metrot ja raitiovaunut toimivat tasavirralla. Lisäksi valtioiden välinen sähkönsiirto toteutetaan tasavirralla, koska näin vältetään tahdistuserojen aiheuttamat ongelmat.

Halpa sähkö mahdollisti monet sovellukset, joista mainitsen vain yhden: sähkömoottorit. Kun induktion avulla voitiin muuttaa mekaaninen energia sähköiseksi, oli vain ajan kysymys, milloin muunnos tehtiin toisinpäin. Höyrykoneet mahdollistivat teollisuuden koneistamisen. Höyrykone käytti valta-akselia, josta otettiin voima erilaisilla hihnoilla käyttämään koneita ja laitteita. Järjestely vaati kaikkien laitteiden keskittämisen höyrykoneen lähelle. Sähkömoottori osoittautui ylivoimaiseksi kilpailijaksi höyrykoneelle. Sähkö ja moottori voitiin viedä helposti etäällekin kunkin laitteen luokse, eikä moottori tarvinnut erillistä koneenkäyttäjää.

Aluksi sähkömoottorit olivat tasavirtakoneita. Niitä oli helppo säätää ja niiden vääntömomentti oli suuri nollosuhteesta lähtien. Induktiomoottori toimi hyvin lopullisella kierrosnopeudella, mutta alkukiihdytys kuorman kanssa tuotti vaikeuksia. Lähes lopullisen muotonsa induktiomoottori sai Euroopassa. Sveitsiläinen *Charles Brown* (1863–1924) kehitti nykyaikaisen kolmivaiheisen oikosulkumoottorin. Brown perusti v. 1891 baijerilaisen Boverin kanssa yhtiön, joka sittemmin yhdistyi ruotsalaisen Asean ja suomalaisen Strömbergin kanssa ja

tunnetaan nykyisin nimellä Asea-Brown-Boveri&Co.

Kun vaihtovirtaverkot yleistyivät, käytettiin aluksi kymmeniä erilaisia taajuuksia. Verkkosähkön taajuuden standardointi oli välttämätöntä – muutenhan verkkojen yhdistäminen olisi ollut lähes mahdotonta. Hehku- lampujen ja valokaarivalaisimien käyttäminen onnistui monella taajuudella, mutta induktiomoottorien pyörintänopeus riippui (myös) taajuudesta. Amerikassa Westinghouse valitsi 60 Hz:n taajuuden, ja se tuli siellä yleiseen käyttöön. Euroopassa oli suurempia vaikeuksia. Vielä vuonna 1924 Englannissa oli käytössä 17 eri taajuutta, mutta lopulta päädyttiin 50 Hz:iin. Englannissa valmistettu 3000 rpm:n höyrykone yhdistettynä 50 Hz:n generaattoriin oli yleinen myös mannermaalla, mikä vakiinnutti 50 Hz:n verkko-taajuuden Eurooppaan. Nykyisin maailma on jakautunut verkkotaajuuden suhteen kahtia vähän samaan tapaan kuin vasemman- ja oikeanpuoleisen liikenteenkin suhteen. 60 Hz:n maita ovat Pohjois-Amerikan lisäksi Brasilia, Kolumbia, Peru, Venezuela, Korea ja Filippiinit. Japannissa on käytössä sekä 50 Hz että 60 Hz – eri alueilla tietysti.

— *Tauno Perkiö* —

Juttu perustuu pääosin lähteeseen: Ismo Lindell: Sähkön pitkä historia, Otatieto/Gaudeamus Helsinki University Press 2009

KAHDEN SODAN VETERAANI

Suomi oli viime vuosisadan puoliväliin saakka hyvin paljolti hevosvetoinen maa. 1930- ja 1940-luvuilla hevosia oli maassamme neljäntäsataatuhatta, huippuvuotena 1950 410 000. Ei liene liioiteltua sanoa, että maasta ja metsästä elävälle, köyhähkölle kansakunnalle kauramooottori säilyi elintärkeänä yhä silloinkin, kun voimakkaammin teollistuneissa ja vauraammissa maissa koneet alkoivat vallata hevosen perinteisiä tehtäviä. Maatalous alkoi täällä toden teolla koneellistua vasta 1950-luvulla, ja vähi-tellen pollet joutuivat väistymään meilläkin syrjään.

Sota-aika oli kuitenkin vielä hevosaikaa, myös rintamalla. Varsinainen hevosten selästä taisteleva ratsuväki oli joitain harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta tehnyt viimeiset atakkinsa ensimmäisessä maailmansodassa, mutta hevoset olivat yhä monin paikoin palveluksessa huoltoportaassa sekä kenttätukiosissa tykinvetäjinä. Itse asiassa vain harvoilla mailla ylipäätään oli ollut mahdollisuus ja varoja motorisoida sotajoukkonsa kattavasti ennen toista maailmansotaa; jopa Saksan *Wehrmacht*, jonka maajoukot usein mielletään perinpohjaisen mekanisoiduksi, panssariensa voimalla iskeväksi moderniksi armeijaksi, oli merkittävässä määrin riippuvainen hevosista koko sodan ajan. Suomessa hevosen asema oli tietysti hyvin korostunut, paitsi taloudellisten syiden vuoksi, myös sen takia, että meidän rintamillamme taisteluita käytiin usein keskellä korpia, joissa tiet olivat parhaimmillaankin kapeita, huonokuntoisia kärrypolkuja. Vaikka kuorma-autoja ja polttoainetta olisi ollut käytettävissä riittävästi, perille asti ei olisi välttämättä yksinkertaisesti päästy maaston vuoksi. Hevonen sen sijaan pääsi kulkemaan suurin piirtein siellä missä ihminenkin, ja näin huolto saatiin toimimaan.

Lauhkeat eläimet palvelivat uskollisesti epäkiitollisissa tehtävissään ja jakoivat sodan vaarat isäntiensä kanssa. Moni niistä sai surmansa tai haavoittui.

Puolustusvoimilla ei itsellään ollut läheskään riittävästi hevosia, joten maatalot määrättiin luovuttamaan niitä valtion palvelukseen. Palvelukseen luovutetut hevoset eivät saaneet olla liian nuoria tai vanhoja, ja niiden piti luonnollisesti olla terveitä. Tämä *Olavi Katilan* muistelmiin perustuva juttu käsittelee yhtä näistä nelijalkaisista sotaveteraaneista, joka kävi läpi sekä talvi- että jatkosodan.

– Meillä oli Pekka-niminen valakka ruuna, jonka oli määrä lähteä sotaan, Olavi kertoo. – Talvisodan aikana hevoset jouduttiin Eurajoelta viemään Poriin, tietysti maantietä pitkin ajamalla. Jokaisen hevosen mukana täytyi olla sellaiset kovapyöräiset kopparattaat, joita myös joskus sanottiin sontarattaiksi. Minun isäni vei Pekan Poriin. Sodan loputtua hevonen pääsi melko pian kotiin takaisin. Se oli kuitenkin ehtinyt olla rintamalla.

– Sotareissullaan hevonen oli tottunut kulkemaan pelkästään tien oikeaa puolta ja aivan sen reunassa. Esimerkiksi Rikantilantietä ajaessani se käveli vallan pitkin

oikeanpuolimmaista rataanjälkeä. En tiedä, mistä tämä johtui. Kerrottiin myös, että rintamaoloissa hevoset oppivat menemään maihin kuullessaan tykistökeskityksen olevan tulossa. Muuten Pekka oli aina hyväluontoinen, erinomainen käyttöhevonen.

– Sitten, kun sota uhkasi alkaa uudelleen vuonna -41, tuli määräys, että Pekan oli lähdettävä taas palvelukseen. Isäni oli kaiketi siihen aikaan jo kutsuttu väkeen; hän oli hyökkäysvaiheessa mukana Kollaalle asti, kunnes vanhimmat ikäluokat kotiutettiin. Hän oli silloin poissa, joten hevosen toimittaminen matkaan jäi minulle. Sillä kertaa hevoset piti viedä Lapijoen koululle.

– Lutalta oli Kiikolan hevosta viemässä *Oiva Tähtinen*, joka oli silloin Kiikolassa vakituisesti töissä renkinä. Muistakin taloista hevosia luovutettiin, mutta en muista varmaksi, ketkä niitä olivat toimittamassa. Eläinlääkäri tarkasti hevoset, ja niille jokaiselle leikattiin lautasille numero. Luovutustoimitus kävi tavattoman hitaasti; me menimme sinne aamupäivällä, ja kun ilta alkoi hämärtää, me lähdimme tien toiselle puolelle Pirilän taloon. Emäntä oli silloin juuri leipomassa, ja me Oivan kanssa saimme lämpimät kakot, joista tosin tarjouduimme maksamaan. Koululla oltiin yötä. Seuraavana päivänä tuli armeijan asussa olevia miehiä hakemaan hevosia, ja me lampsimme sitten jalkaisin Lapijoelta kotiin.

Pekasta kuultiin hiukan uutisia sen sotapalveluksen aikana. Olavin sisaren aviomies *Unto Virsiheimo* on tietävästi ottanut rintamalla siitä valokuvankin, mutta kyseistä kuvaa ei valitettavasti onnistuttu löytämään. Toisella kerralla kesti aina vuoteen 1945 asti, ennen kuin Pekka jälleen kotiutettiin ja se pääsi omaan talliinsa.

– Ennen sodan loppumista hevoset olivat varmasti olleet jonkin aikaa toimeettomina, Olavi jatkaa. – Esimerkiksi valjaiden soljista näki, ettei hevosilla ollut ajettu paljoakaan hiljattain. Lisäksi hevosten selät olivat hautuneet paikoin rikki. Eläimet olivat selvästi olleet hiukan tuuliajolla sodan loppuvaiheissa.

– Minua on hieman jäänyt vaivaamaan Pekan kohtalo, Olavi jatkaa. – Kohdakkoin sen kotiinpaluun jälkeen, seuraavana kesänä, Pekka myytiin Eurajoen opistolle. Hevosella oli siellä varmasti kevyet hommat, koska siellä ei ollut kovia peltotöitä, joten se tuskin joutui niiden vuoksi kärsimään, mutta sillä oli niin voimakas kotiikävä, että kerran talvella se oli astellut yksinään kirkkoreki perässään Lutalle. Siinä Pekka sitten seisoi ja odotti, entisen kotitallinsa oven edessä. Hevonen tietysti laitettiin kiinni, ja meiltä soitettiin opistolle, jonka talonmies tuli hakemaan Pekan takaisin. En muista, tapasinko Pekkaa tämän jälkeen enää koskaan. Tarinalla oli näin hiukan surullinen loppu.

Suomalaisen hevosen tarina sitä vastoin jatkuu edelleen. Tilastokeskuksen mukaan viime vuosikymmenen puolivälissä maassamme oli noin 64 000 hevosta ja ponia – noin kaksi kertaa enemmän kuin parikymmentä vuotta sitten, jolloin niitä oli vähiten

– ja niiden määrä oli kasvussa. Sotilaallista käyttöä niille tuskin enää tulee (ellei valtiovalta sitten suunnittele julkistettuakin rajumpia puolustusmenojen leikkauksia), mutta kerran ne täyttivät paikkansa sotatoimissa, Hulolan Pekka muiden mukana.

— *Olavi Katilan haastattelusta kirj. Miikka Paassilta* —

VANHAN RUOHOLAN TULIPALOSTA SATA VUOTTA

Viime viikkoina penkoessani Ruoholan suvun historiaa huomasin, että ainakin perimätiedon mukaan Vanha Ruohola on palanut 1912, ja eläisimme siis ”merkkivuotta”. Totesin, että nyt on sopiva aika kirjoittaa Ruoholan eli äitini äidin suvun historiasta ja sen kytköksistä Rikantilaan ja Lutalle.

Lautkaton metsässä on Ruoholan torppaan kuulunut ”metkappale”, missä on aikoinaan asuttu. Minä olen aina tuntenut tämän paikan Perkkona. Näihin päiviin saakka asumuksen paikka on ollut nähtävillä. Maastossa näkyy talon pohja, kellarin paikka ja ihmisen tuomaa kasvillisuutta. Tämä on Vanha Ruohola.

Termi Vanha Ruohola oli minulle siis aivan uusi. Kuulin sen itse asiassa ensimmäisen kerran pari kuukautta sitten *Katilan Olavilta*, joka kertoi, että *Virsiheimon Unto* puhui aina Vanhasta Ruoholasta. Kerroin tästä *Juholan Inga-Liisalle* (kiitos hänelle tutkimusavusta!), ja hän sanoi heti, että sitä nimitystä käyttivät myös Kylänpääläiset eli *Alma* ja *Väinö Luoto*, joka oli *Hilma Ruoholan* veli.

Koivuniemen kylän keskellä on edelleen punainen torppa, joka on ollut kauan Ruoholan suvun omistuksessa. Sanottakoon sitä tässä kirjoituksessa Pääruoholaksi.

Rauman Lehti julkaisi 18.11.1899 seuraavanlaisen huutokauppailmoituksen: *Huutokaupalla myydään Eurajoen pitäjän Koivuniemen Ruoholasta marraskuun 24. päivänä klo 10 aam. hyvä asuntoripi, jossa on tupa, kamari ja eteinen, navetta ja suuli, kattopäreitä, huonekaluja, makausvaatteita ym.*

Tämä huutokauppailmoitus on ilmeisesti Pääruoholan myynnistä. Keskustelimme tästä *Ruoholan Erkin* kanssa, ja myös hänen mielestään ilmoituksessa mainitut kohdat sopivat juuri sinne.

Siihen miksi huutokauppailmoitus julkaistiin, en ole saanut selvyyttä. Ehkä silloinen torppari *Johan Eliaksen poika Ruohola* sairasteli pidemmän aikaa, koska hän kuoli 11 kuukautta oletetun huutokaupan jälkeen. Emme tiedä sitäkään, toteutuiko huutokauppa. Ainakin Johanin leski, *Johanna Telenius* Taipaleen kylästä asui Pääruoholassa silloin, kun hänen poikansa *Nestor Ruohola* ja *Hilma Luoto* (äitini ja monien, monien muiden isovanhemmat) vihittiin 1911. Hilman tullessa emännäksi

rakennettiin toinen kamari tuvan oikealle puolelle ja ruokavarastot, joihin pääsi eteisestä. Peräkamari kulki tämän jälkeen muorin kamarin nimellä.

Niin, jokainen, joka muistaa Hilman, muistaa myös Ruoholan torpan huoneet, balsamit ikkunalla ja sen, miten ulko-oven messinkinen kahva kalahti kun sitä painoi...

Johan (Ruohola) oli syntyisin (1843) Rikantilan Rajamäestä. Hänen äitinsä oli *Magdalena Johanin tytär* (s. 1813) Hiedon talosta, ja isä oli *Elias Juhon poika Paven (Paavola)* Euran Taskulta (s. 1808). *Frans Nummen* sukukirja kertoo, että tämä pariskunta on ilmeisesti perustanut Rajamäen torpan sen jälkeen, kun he olivat myyneet Hiedon talon sen nuorimmalle tyttärelle *Fredrikalle*.

Johan solmi ensimmäisen avioliittonsa vuonna 1869 Koivuniemen Hakkarin tyttären *Amanda Kustaan tyttären* kanssa. He asettuivat asumaan Ruoholan torppaan, joka kylläkin oli jo olemassa. Ainakin vuodelta 1839 torpasta ja sen asukkaista on maininta.

Näin oli siis syntynyt Ruoholan torpparisuku.

Mutta milloin Vanhaa Ruoholaa on rakennettu, milloin pellot on raivattu, ja kuka torpan on perustanut? Miksi joku on halunnut rakentaa keskelle metsää, reilun kahden kilometrin päähän kylästä?

Onko reilun kolmen hehtaarin kokoinen metsäalue liitetty torppaan Hakkarin metsistä Amandan ja Johanin avioituessa vai jo ennen? Jäikö kenties joku heidän lapsistaan, *Amanda* (s. 1869), *Johannes Metsälä* (s. 1872) tai *Eliina* (s. 1875) asumaan sinne, vaikka vain väliaikaisesti? Vai onko siellä edes asunut Ruoholan sukuun kuuluneita ihmisiä?

Ainoastaan se on varmaa, että kun Vanha Ruohola paloi, se oli asuttu. Asukkaat eivät vain olleet sattuneet olemaan kotosalla, ja ehkä siksi tuho on ollut niin täydellinen.

Toivon joka tapauksessa, että ”lisätutkimukset” tuovat lisää valoa tähänkin asiaan.

Pääruoholan toisella puolella, metsässä, on Lontten rapakko. Vuosikymmeniä sitten siinä oli niin paljon vettä, että talvisin pystyttiin tekemään luistinrata, ja keväisin sammakot valtasivat sen. Sen lähellä on ollut Lammin mökki, ja siinä on asunut em. Eliina miehensä *Verner Lammin* kanssa vuodesta 1906 lähtien.

Heidän poikansa *Juho Johannes* (s. 1902) avioitui *Aleksandra Heikun* kanssa. Lammien tyttären, *Elinin* (s. 1906), jota kutsuttiin Elinaksi, myös minä muistan. Hän

asui miehensä *Emil Rantalan* kanssa Kodisjoella, ja muistan, että sinne ajeltiin usein papan punaisella Fiatilla.

Mutta mennään taas ajassa takaisinpäin. Johanin vanhemmalle veljelle *Erlandille* (s. 1837) kävi parempi ”tuuri”. Hän nai kolme vuotta aikaisemmin kuin veljensä myös Hakkarin tyttären ja päätyi talon isännäksi.

Serafiina ja Erland Hakkarin avioliitto kylläkin loppui surullisesti ennen kuin oli kunnolla alkanutkaan. Serafiina kuoli lapsivuoteeseen kahden vuoden kuluttua, ja heidän pienokaisensa eli vain päivän kauemmin. Amandankin elämä jäi valitettavan lyhyeksi. Hän kuoli vain 28 vuoden ikäisenä seitsemän avioliittovuoden jälkeen. Tämän jälkeen Johan solmi avioliiton em. Johanna Teleniuksen kanssa.

Johannan ja Johanin nuorin lapsi oli *Maria (Maija) Justiina* (s. 1891). Hän on vaalea nainen kuvassa vasemmalla. Keskellä on hänen miehensä *Kustaa Laine* (s. 1888), joka tunnettiin myöhemmin nimellä Laine-Tarkki.

Kun näin tämän kuvan ensimmäisen kerran, avuksi piti ottaa suurennuslasi, että näin Marian kasvot riittävän tarkkaan. Suvun piirteet näkyvät hänessä todella selvästi! Tuo nenä, tuo kapea suun viiva, nuo silmät... Kaikki ne olen nähnyt vuosikymmenien ajan esimerkiksi *Aimossa*, mummussani, *Erkissä*, äidissäni ja tädissäni.

Torppa, jonka edessä kuva on otettu, sijaitsee tai on ainakin sijainnut Lutalla. Olen näyttänyt tätä kuvaa sekä *Laakson Taunolle* että *Katilan Olaville*, mutta kumpikaan ei ole osannut paikantaa rakennusta. Minulle on kerrottu, että torppa olisi ollut Männistöntiellä, mutta mikään siellä olevista tai olleista mökeistä ei tunnu vastaavan kuvan rakennusta eikä takana näkyvää maisemaa.

Olavi kiinnitti erityisesti huomiota huopakattoon, joka on ollut harvinainen 1900-luvun alkupuolella. Kuva on nimittäin otettu ennen vuotta 1916, koska silloin Marian elämä katkesi 25 vuoden iässä lentävään keuhkotautiin.

Kustaa Laineella oli ilmeisesti jonkun vahvuisia punaisia ajatuksia, mutta vaimon kuoleman jälkeen hän päätti jättää kaiken, myydä mökin ja lähteä punaisten mukana Neuvostoliittoon. Matka päättyi kuitenkin Hennalan vankileiriin. Sinne pihalle, kiven alle, Kustaa on kertonut piilottaneensa talosta saadut rahat, ja siellä ne taitavat olla vieläkin. Viimein hän päätyi isännäksi Lapijoelle Raunelan taloon, mutta säilytti silti läheiset suhteet ruoholalaisiin.

Uskallan tässä omana arvionani, ja sen perusteella, mitä minulle on kerrottu, sanoa, että Maria oli hänen elämänsä ”suuri rakkaus”.

Johanin ja Johannan vanhin poika *Frans* (s. 1883) jäi asumaan Pääruoholan naapuriin ja otti myöhemmin sukunimekseen *Lehto*. Hänen jälkipolveaan asuu myös näillä Rikantilan nurkilla, melkein pä kivenheiton päässä meidän talostamme.

Vanhin lapsista, *Fiina* (s. 1880), avioitui Säkyllään *Oskar Vuorisen* kanssa. *Erkki Ruohola* kertoi, että *Fiina* vieraili Eurajoella veljensä perheessä ennen sotia. *Erkki* ja *Aimo* olivat vieneet hänet Taipaleen Aallon pysäkille, ja *Fiina* oli liikuttuneena sanonut pojille, että tämä taitaa olla viimeinen kerta, kun tapaamme. Niin se ilmeisesti olikin, koska *Fiina* kuoli vuonna 1942.

Tässä kertomuksessa Vanha Ruohola esiintyy vielä tulipalon jälkeenkin. *Nestor Ruohola* halusi olla puolueeton vuoden 1918 sisällissodassa, ja hän piiloutui Vanhaan Ruoholaan, koska pelkäsi punaisten hakevan hänet väkisin joukkoihinsa. *Elli*-tytär (myöh. *Asikainen*) syntyi sen vuoden keväällä, ja hänet otettiin aluksi mukaan Perkkoon. On kerrottu, että vaikka vauvoille yleensä laitellaan kehtoon ”pitsejä ja brodyyreja”, *Elli* sai tyytyä hakoihin. Laavulla oleminen pienen vauvan kanssa oli ymmärrettävästi hankalaa, ja parin kuukauden ikäiselle jopa hengenvaarallista, ja siksi *Hilma* toi *Ellin* takaisin kylän maisemiin, *Virtasen Fiinun* hoidettavaksi. *Hilma* kävi imettämässä tyttöä yön pimeyden turvin.

Vuoden 1918 tapahtumien jälkeen saatiin Suomeen tasavertaisuutta edistävä laki: torpparit saivat ostaa tilansa omikseen. Vanhemmillani on kopio kauppakirjasta, jossa *Nestor* ja *Hilma Ruohola* ostavat 23.8.1919 0,0199 manttaalien veroisen Ruoholan nimisen tilan. Myyjinä ovat *Johan Hakkari* ja *Nestori Mäkitalo*, ja myyntihinta on 2.000 mk.

Suomi on totisesti muuttunut paljon sadassa vuodessa! Monet asiat ovat onneksi paremmin, jotkut huonommin, mutta näen, että ihmisen kaipuu onneen on pysynyt samanlaisena. Pohjimmiltaan onnen tavoittelusta ja oman paikan löytämisestä maailmassa on kyse myös tässä kirjoituksessa esiintyvien ihmisten elämäntarinoissa.

— *Marja Hiltunen* —

JUKKA BÄRLUND (1870–1938) – TORPPARIN POJASTA VAKUUTUSNEUVOKSEKSI

Eurajoen syntyneiden luettelossa on Lutan kylän kohdalla merkintä siitä, että 12.12.1870 syntyi Johannes-niminen poika nikkarille *Juha Bärlundille* ja tämän vaimolle *Justiina Juhontyttärele*. Virallisen Johannes-nimen sijaan häntä kutsuttiin Jukaksi. Jukan lapsuudesta Bärlundin torpassa ei ole paljoakaan tietoa. Lukukinkereiden todistuksesta, jonka otsikko on ”Nikkari Bärlundin poika Johannes”, vuosilta 1876–1887 näkee kuitenkin, ettei Jukalla ollut vaikeuksia oppimisessa.

Jukalla taisi olla edellytyksiä opin tielle. Jo nuorena hän hakeutui Raumalle, mistä sai työpaikan Rauman Lehdestä konttoristina ja toimittajana. Siellä hän toimi vuosina 1888–1892. Jukka oli oppinut myös ruotsin kielen, koska Raumalla ollessaan hän suomensi kaksi teosta eli *Emily Nonnenin* Salakuljettajan tytär -teoksen (1890) ja tuntemattoman kirjoittama Kertomus pienestä raamatusta ja mitä se matkaansaatti -teoksen (1892). Vuonna 1896 ilmestyi vielä suomennos *Fredrik Lundgrenin* teoksesta Lasten kaunistus – lasten saarna.

Vuosina 1892–1894 Jukka opiskeli Helsingissä Helsingin Kauppa-opistossa. Opintomenestys oli hyvää, koska päästötodistuksessa toukokuulta 1894 ei ollut muita arvosanoja kuin kiitettäviä: aivan huono kielissä Jukka ei voinut olla, koska kiitettävä arvosana tuli suomen, ruotsin, venäjän, saksan ja englannin kielestä.

Kauppa-opiston jälkeen Jukka sirtyi 1894 vakuutusosalalle saatuaan virkailijan toimen Palovakuutus-Oy Pohjolasta ja Jälleenvakuutus-OY Osmosta. Hän toimi virkailijana näissä yhtiöissä vuoteen 1911 asti.

Merkittävää henkistä kapasiteettia osoittaa se, että Jukka työnsä ohessa jatkoi opintojaan ja valmistui ylioppilaaksi toukokuussa 1898 Helsingin suomalaisesta yhteiskoulusta. Vuonna 1886 perustettu Helsingin Suomalainen yhteiskoulu on maamme vanhin suomenkielinen yhteiskoulu, joka Jukan kouluaikoina sijaitsi Yrjönkadulla.

Yliopistossa Jukka oman ilmoituksensa mukaan opiskeli kieliä ja kansantaloustiedettä. Jukan energisyyttä kuvastaa se, että hän 1902 opiskeli Hampurissa sekä kieliä että vakuutustoimintaa. Miten kauan opinnot kestivät Hampurissa, en ole saanut selville, mutta otaksun, että puhutaan muutamista kuukausista. Jukka erosi kuitenkin yliopistosta joulukuussa 1903 suorittamatta tutkintoa. Luulen, että työ ja perhe-elämä eivät antaneet enää tilaa opinnoille.

Jukka oli nimittäin avioitunut 23.8.1902 *Marta Elisabet Walkosen* kanssa (1878–1950). Marta oli entisen vanginvartijan *Gustaf Adolf Walkosen* tytär. Marta oli jo vuotta ennen Jukkaa tullut ylioppilaaksi ja opiskeli myös Helsingin yliopistossa. Perhe kasvoi, kun Jukan ja Martan kaksoispojat *Lauri Johannes* ja *Gustav-Adolf*

syntyivät 30.5.1903. Silloin perhe asui Pohjolan talossa Aleksanterinkadulla 44, talo joka oli valmistunut 1901.

Jukka oli myös järjestöaktiivi. 1890-luvulla hän oli Suomen Liikemies-yhdistyksen perustajia ja hän toimi 1896–1925 sen johtokunnan jäsenenä ja 1898–1906 sen sihteerinä. Suomen liikeapulaisyhdistyksen keskusvaliokunnan jäsen hän oli 1899–1906, ja sen sihteerinä hän toimi 1899–1900.

Ehkä tärkein Jukan tehtävistä hänen vakuutusvirkailijan päätyönsä ohessa oli hänen toimintansa Kauppalehdessä. Jukka oli Kauppalehden toimittajana 1901–1911 ja sen päätoimittajana 1901–1907 sekä 1910–1911. Kauppalehden vastaavana julkaisijana Jukka oli vuosina 1903–1911. Vuosina 1906–1911 hän toimi myös Vakuutussanomien toimittajana ja vastuullisena julkaisijana. Vuonna 1907 perustettiin yhtiö Kauppalehti Oy, joka ryhtyi julkaisemaan Kauppalehteä. Jukka toimi yhtiön toimitusjohtajana vuosina 1907–1910 ja yhtiön johtokunnan jäsenenä vuodesta 1912 lähtien.

Eräs toinen esimerkki Jukan energisyydestä ja eteenpäin suuntautuneisuudesta oli hänen syksyllä 1904 tekemänsä matka Yhdysvaltoihin, missä määränpää oli St. Louisin maailmannäyttely. Jukka itse kutsui matkaa opintomatkaksi, mutta tuntuu siltä, että merkittävä syy oli myös liikekontaktien solmiminen.

Matkasta saamme tietoa niistä lehtikirjoituksista, jotka Jukka laati Rauman lehteä varten ja jotka ilmestyivät alkuvuodesta 1905. Atlantian ylitys alkoi 15. päivänä syyskuuta 1904 Hampurista, missä Jukka nousi saksalaiseen matkustaja-alukseen s/s *Deutschland*. Jukka matkusti ensimmäisessä luokassa, mikä on tiedossa julkaistun matkustajaluettelon perusteella. S/s *Deutschland* oli aikanaan Atlantian yli kulkeva nopea laiva, jolla oli hetkellisesti nopeusennätys. Jukan matka Ranskan Cherourgista New Yorkiin kesti 5 päivää 15 tuntia. Säilyneistä matka-asiakirjoista voi päätellä, että Jukka aloitti vierailunsa Yhdysvalloissa viipymällä kuusi yötä New Yorkin Union Square Hotelissa. Hotellilasku on päivätty 28.9.1904. Sieltä matka jatkui kohti St. Louisin maailmannäyttelyä, jossa Jukka viipyi ainakin lokakuun 7. päivästä lokakuun 17. päivään. Maailmannäyttelystä löytyy kuvia, joten on todennäköistä, että Jukka hankki kameransa jo New Yorkissa. Yksi kuva on otettu Yhdysvaltojen kongressirakennuksesta, eli Jukka on käynyt myös Washingtonissa. Kuvia löytyy myös Niagaran putouksista. Lisäksi löytyy joitain kuitteja Chicagosta. Paluumatka Eurooppaan alkoi 28.10.1904 paljon pienemmällä laivalla eli s/s *Celticillä*. Matkan kesto Liverpooliin oli melkein 7 päivää ja 2 tuntia.

Matkan jälkeen Jukka perusti liikekumppaninsa *Albert Petreliuksen* kanssa kauppahuoneen Petrelius & Bärlund. Vuoden 1906 lopun Kauppalehden numerossa oli Petrelius & Bärlundin pieni mainos: ”Petrelius & Bärlund, Helsinki, Aleksanterinkatu 44, tuovat maahan suoraan Amerikasta uusimpia ja

liikekonttoreiden tarpeisiin sopivimpia lasku- ja kirjoitus- y.m.s. Koneita. Valinta tehty paikalla valmistusmaassa ja käytännöllisimmät ja uusimmat mallit valitut.” Kauppahuone toimi kymmenkunta vuotta.

Jukan kameran ostos oli viisas päätös, koska nyt hän pääsi dokumentoimaan myös perheensä elämää. Vanhimmat matkan jälkeiset kuvat ovat itse asiassa Jukan lapsuuden kodista Eurajoelta. Jukan äidistä Justiinasta on kuva, mutta kuvaa ei löydy Jukan isästä eli nikkarista Juha Bärlundista, vaikka hän eli vuoteen 1922 asti.

Vuonna 1907 eli helmikuun 18 päivänä Jukalle ja Martalle syntyi kolmas lapsi, *Ulla Sofia*.

Yksityiselämässä Jukka aloitti 1908 suuren projektin ja hän rakennutti perheelleen kesämökin Kauniaisiin, joka siihen aikaan oli idyllinen huvilayhteiskunta. Talo valmistui kesällä 1909 ja sai nimen Kinnogård Jukan äidin lapsuudenkodin nimen mukaan. Komea jugendtyylinen talo on arkkitehti *Max Frelanderin* piirtämä. Kinnogård oli Jukan omistuksessa aina vuoteen 1932 asti.

Jukka Bärlund perheineen. Kuva on otettu vuoden 1927 tietämillä.

Vuosi 1911 oli merkittävä Jukan uralla. Vuonna 1911 perustettiin Palovakuutus-Oy Imatra, ja Jukka valittiin sen toimitusjohtajaksi. Samalla hän jätti Kauppalehden päätoimittajuuden. 1910-luvun lopulla Imatra sai uusia toimitiloja osoitteesta Kasarminkatu 25. Imatra osti kiinteistön ja myös Jukka perheineen muutti asumaan taloon.

1910- ja 1920-luvulla Jukalla oli myös muita tehtäviä. Vuosina 1918–1927 hän oli Etelä-Suomen Pankki Oy:n hallintoneuvoston varapuheenjohtaja sekä muutaman kiinteistö- ja liikeyhtiön hallituksessa. Yksi esimerkki on Aatra Oy, jonka toimialana oli koneiden myynti. Jukalla oli elämänsä aikana myös useita luottamustehtäviä, joista tärkeimmät olivat Helsingin kaupungin polttopuukomitean jäsen vuosina 1917–

1923, Helsingin kauppakamarin ja sen työvaliokunnan jäsen vuosina 1919–1932, Helsingin puhelinyhdistyksen edustajiston jäsen, Suomen Vakuutusyhdistyksen jäsen vuodesta 1925 sekä Valtion vakuutusyhtiölakikomitean jäsen 1929.

Jukka oli myös poliittisesti valveutunut ja kuului nuorsuomalaisiin. Hänet löytää mm. Kansallisen Kokoomuksen perustamiskokouksen osanottajalistasta 9.12.1918 Vanhalla ylioppilastalolla.

Jukka Bärlund, 1936

Jukan terveys alkoi horjua jo 1920-luvulla, ja 1920- ja 1930-luvulla hän vietti aikaa parantoloissa sekä Kauniaisissa (Bad Grankulla) että Hyvinkäällä. Muutaman päivän 68-vuotispäivänsä jälkeen Jukka kuoli 22.12.1938. Hän ei ehtinyt jäädä eläkkeelle. Tunnustuksena hänen pitkästä urasta vakuutuslalla Tasavallan presidentti myönsi hänelle vakuutusneuvoksen arvonimen vuonna 1936.

Hautaan siunaaminen pidettiin Helsingin Vanhassa kirkossa, ja Jukka laskettiin haudan lepoon Helsingin vanhalla hautuumaalla. Maaliskuussa 1939 Jukan muotokuva paljastettiin Imatra-yhtiössä.

— Oik. tri *Johan Bärlund*, Jukka Bärlundin pojanpojanpoika —

KETTUKALLIOLTA

MLL:

MLL:n Eurajoen paikallisyhdistyksen kevään ohjelma on täydessä vauhdissa ja uudet upeat kotisivut on julkaistu <http://eurajoki.mll.fi/>, kannattaa käydä tutustumassa. Menossa/tulossa on muskaria, uimakoulua, perhekahvilaa ja isä-lapsi-sählyä. Sählyä on ilmoitetun maanantai-illan vuoron lisäksi nyt myös keskiviikkoiltoisin klo 17.30 Yhteiskoulun salissa (kun sali ei ole muihin tarkoituksiin varattu). Tervetuloa, mukaan voi tulla koska vain.

5.5. MLL järjestää vanhan Sparin luona Ajokauden avaus -tapahtuman, jonka tarkoituksena on lisätä lasten ja nuorten (miksei muidenkin) liikenneturvallisuutta ja liikennetietoisuutta. Mukaan ovat lupautuneet mm. Lasten liikennekaupunki (polttomootorikäyttöiset autot), poliisi, palokunta, liikennekoulu, SPR ja yrityksiä, jotka esittelevät viimeisiä uutuuksia turvavälineistä (turvakaukalot, kypärät) ja malleista (pyörät, mopot, mopoautot, skootterit, moottoripyörät, mönkijät). Tapahtuma on kaikille ilmainen ja toivottavasti jokaiselle löytyy jotakin mielenkiintoista.

16.6. tehdään kesäretki Naantaliin, halutessaan voi mennä joko Muumimaailmaan tai Väskin seikkailusaarelle. Linja-automatka on MLL:n jäsenille ilmainen, sisäänpääsy jokainen maksaa itse. Lisätietoa saa nettisivuilta, jäsenkirjeestä tai vaikka allekirjoittaneelta.

Fingridin YVA:

Jokunen sana myös menossa olevasta Fingridin voimajohtohankkeesta. Suomen kantaverkosta vastaava Fingrid Oyj suunnittelee 400 ja 110 kV:n voimajohtoja, ja osa reiteistä menee kyliemme alueella. Fingrid on vuoden 2011 aikana jättänyt hankkeesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) mukaisen arviointiohjelman yhteysviranomaisena toimivalle Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. YVA-menettely jatkuu vuoden 2012 aikana arviointiohjelman sekä siitä annettujen lausuntojen ja mielipiteiden mukaisesti tehdyillä selvityksillä ja arvioilla hankkeen ympäristövaikutuksista. Näiden perusteella laaditaan YVA-selostus. Arviointimenettely päättyy yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antamaan lausuntoon.

Yhteysviranomaisen lausunto YVA-ohjelmasta saataneen tässä kuussa, ja sitten FG käynnistää arviointiselostuksen laatimisen.

Kyläyleiskaavat:

Piipahdinpa Rauman kaupungintalolla kyläasumisen illassakin. Siellä keskusteltiin maaseudun kaavoituksesta, rakennuspaikka-asioista ja niiden tulevaisuudesta. Paikalla olivat mm. Rauman kaupungin kaavoitusarkkitehti ja Satakuntaliiton maakuntaarkkitehti. Raumalla on käynnistetty kaikkiin kyliin tulevien kyläyleiskaavojen

laadinta. Tie on varmaan aika hidas ja pitkä ja maanomistajien olisi oltava oikeaan aikaan kommentoimassa kaavojen laadintaa. Ei näyttänyt ihan helpolta. Kylien tekemillä kyläsuunnitelmilla kun ei ole mitään juridista asemaa, niin näillä kaavoituksilla pyritään saamaan jotakin suunnitelmallista eikä enää tehtäisiin suunnittelutarveratkaisuja yksittäisten kohteiden osalta. Näissä suunnitelmissa olisi jo ennalta ”korva-merkitty” tulevat asuin/teollisuustontit, joihin sitten rakennusluvan saisi helposti.

Maakunta-arkkitehdin esityksessä oli luokiteltu meidänkin kyliä: löysin ainakin Rikantilan, Lutan ja Saaren tiedot. Kaavoitus on edennyt niin, että 2006 oli valmisteluvaihe, joka sisälsi luonnoksen kyläanalyysistä kunnittain. Tässä haettiin ymmärtääkseni ”tarkoituksenmukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta” ja kartoitettiin mm. peruspalveluita ja niiden saavutettavuutta. 2011 syksyllä on kuulemma toteutettu kysely kunnille palveluverkon päivittämiseksi, ja 2012 maaliskuussa (SIIS NYT) raportin pitäisi tulla täydennettäväksi kuntiin ja kylätoimijoille. On tärkeää, että siellä on kaikki kylämme (yhdistän Rikantilan koulualueen) palvelut, sillä ymmärsin, että nämä tiedot luovat pohjaa tuleville kyläyleiskaavoille. Aikataulua tästä pidemmälle ei kerrottu, mutta ainakin Rauman kaupungin kaavoitusarkkitehdin mukaan vie vuosikausia ja aloitetaan sieltä, missä on eniten paineita, kuten Unajassa. Heillä työ oli jo selvästi käynnistynyt, mutta voi viedä kymmenenkin vuotta. Eurajoen kylien kaavoitusaikataulusta eivät osanneet sanoa.

Näin tällä kertaa,
hyvää kevättä kaikille ja onnea kylän laavuprojektille!

— K. Hassinen —

Maamiäs

Talve viimässi henkäyksi.
Vilust viima.
Tuult ja tuisku.
Pakane pakka yäkylä.

Lumise sarka makka.
Makka ja orotta.
Aurinko sulattava
valuttava lämpö.
Kevä ensmäist pusu.

Maamiäs huila.
Huila ja hunteera.
Katle ulos.
Katle taevarantta.
Mitä uskalta orotta.

Lämmiä keväst tuult.
Suve sulossi päivi.
Kuiva vai sattest syksy.

Taeva isän käres kaik.

Tuule lämppe.
Vapuks tuleva pääskyse.
Yäkaste aja ova ohi.
Maamiäs virkko.
Äestä ja kylvä.
Pistä siämene piilo.

Käre ristis toevotta.
Tulis hyvä vuas.
Sais suamlaine leippä.
Peruni ja puuro.
Jouluks räätikäsloora.

Rukkoile ja huakka.
Taeva isän käres kaik.

— *Kastehelm* —